

Kolay- Hadis Usulü Ders Notları

(Telegram @selefisalihinyolu hesabındaki 19 Derste Hadis Usülü notlarından oluşturulmuştur. Yayınlanmak amacı güdülmeden yapılan paylaşımların, talebeler daha kolay bir şekilde istifade etmesi için bir pdf de toplama ihtiyaç olduğu için hazırlandı. Bu yüzden içinde bolca yazım hatası bulunmaktadır.)

Hadis Usulü 1. Ders

Hadis, Rasulullah aleyhisselamın sözlü, fiili veya taktiri uygulamalırıdır.

Örneğin Rasûlullah buyurdu ki, kim Allaha ve ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır konuşsun yada sussun.

Bu hadis, Rasulullahın sözlü bir hadisi dir, bizzat konuştuğu sözü aktarır.

Fiili hadis ise şöyledir

Sahabiler diyor ki, biz Rasûlullahı gördük namaz kılarken tekbirde ellerini göğüs hizasına kadar kaldırıyordu

Buradaki olay, sahabenin Rasûlullah tan gördüğü bir fiili bize nakletmeleridir. Bu sözü söyleyen sahabe dir ama olay Rasûlullah aleyhisselamın fiilini bizlere nakletmek tir. Bu hadise fiili hadis denir.

Son hadis türü ise taktiri hadis tir. Taktiri hadis, Rasulullah aleyhisselamın bir olayı görüp onaylaması veya itiraz etmemesidir.

Örneğin, sahabiler diyor ki bir gün biz mescidde oturup Kuran okurken Rasûlullah yanımıza çıkageldi. Bizim Kuran okuyuşumuza bir şey demedi.

Burdaki olay, Rasulullah aleyhisselamın, mescide Kuran okuyan kişileri gördüğünü ve itiraz etmediğini bizlere haber verir. Bu hadise takriri hadis denir. Yani onaylamayı ifade eden hadis tir.

İlk dersimiz bu kadar. Hadisin üç türünü gördük fiili, kavli(sözlü) ve takriri hadis.

Hadis Usulü 2. Ders

Haber, hadis, eser, Kudsi hadis

Haber, Rasulullah aleyhisselam dan veya sahabe ve tabiin den her hangi birinden gelen rivayetlerin en genel adıdır.

Hadis, ıstılahta çoğunlukla Rasûlullah aleyhisselamdan gelen rivayetler için kullanılır

Eser, sahabeden, talebeleri olan tabiin den ve onların da talebeleri olan Tebei tabiin den gelen rivayetler için kullanılmaktadır. Ancak bazen bunlara da hadis denildiği olur.

Kudsi hadis, Rasulullah aleyhisselamın Kuran dışında, Rabbinden rivayet ettiği hadislerdir. Örneğin, Ben zulmü kendime haram kıldığım gibi kullarıma da haram kıldım....

Bu metin bir Kudsi hadistir. Allah sözü anlamında kullanılır.

Hadisin ilk kaynağına göre ise hadisler 3e ayrılır

Merfu, mevkuf, maktu

Merfu, Rasulullah aleyhisselama ref olunmuş (yükseltilmiş) hadistir. Yani bunu rivayet eden sahabi, Peygamber dedi ki diyerek naklediyordur. Bizim kullandığımız hadisler çoğunlukla merfudur, Peygambere ulaşan hadis manasındadır

Mevkuf hadis, eser kavramı ile açıkladığımız sahabe ve tabiin sözlerinin sahabilere özel bölümüne mevkuf denir. Buna göre mevkuf, sahabe sözüdür. Bu hadisi peygambere ref etmezler, yükseltmezler, kendilerinin sözleridir. Örneğin Ebu Bekir'in, size benden sonra halife olarak Ömeri bırakıyorum sözü mevkuf bir hadis veya mevkuf eserdir. Bu sözü söyleyen sahabedir, peygambere izafe edilmez.

Mevkuf hadisler bazen hükmen merfu haline gelir. Örneğin, bir sahabinin, ben Rasûlullahı gördüm, her namaz için abdest alıyordu sözü, aslında mevkuf tur, sahabe sözüdür ancak mana itibariyle bize Rasûlullah aleyhisselamın bir fiilini haber verdiği için merfu hükmündedir.

Yine sahabilerin kendi bilgileri ile bilemeyecekleri şeyler de merfu hükmündedir, örneğin ibn Mesud şöyle der, siz bugün alimi çok, hatibi az bir dönemdesiniz , ama sizden sonra öyle bir dönem gelir ki, hatibi çoktur ama alimi azdır, saparlar ve saptırırlar (darimi rivayet eder)

İşte burda İbn Mesud, sahabi olmasına rağmen bunu kendi bilgisiyle bilemez, bunu Rasûlullah aleyhisselamdan öğrenmiştir, Böylece eser, mevkuf olsa bile hükmen merfudur. Sahabilerin gayp haberlerinden verdikleri bilgiler (cennet cehennem özellikleri, kıyametin kopuşu, ahir zaman fitneleri) , bunlar hep merfu hükmündedir.

Tabiin, sahabilerin talebeleridir. Bunların sözlerine ise maktu denir. Sahabilerin dizi dibinde yetiştik leri için, dinde anlayamadığımız bir olay veya konu, tabiinin açıklamaları ile bizlere daha da yakınlaşmış olabilir.

Hadis Usulü, 3. Ders

Naklediliş yönünden hadis türleri

Mütevatir hadis

Yalan üzere birleşmeleri aklen mümkün olmayacak şekilde, çokca sahabiden, farklı yollarla bize ulaşan rivayetlere mütevatir denir. Örneğin Rasûlullah aleyhisselamın şöyle söylediği bize mütevatir yolla gelmiştir, Kim benim adıma yalan isnad ederse cehennemdeki yerine hazırlansın.

Bu hadisi 60 tan fazla sahabi, farklı yollarla, farklı beldelerdeki öğrencileri yoluyla bize aktarmıştır.

Mütevatir 2 ye ayrılır. Lafzen mütevatir, manen mütevatir

Lafzen mütevatir, hadisi rivayet eden bütün rivayetler de aynı lafız ve sıralama ile gelmiş olmasıdır. Bu bize çok daha doğru bir şekilde öğrenildiğni haber verir.

Manen mütevatirde ise, olay aynıdır fakat bazı değişik kelimeler ile aktarılmış, kimi sıralamaların yeri değişmiş olarak aktarılır. Örneğin Rasûlullah aleyhisselamın dua ettiğini bize çokça sahabi rivayet eder, bazısı ellerini göğüs hizasına kadar kaldırdı der, bazısı kollarını başına kadar yükseltip de dua ettiğini gördüm der, kimisi ellerini kaldırmadığını aktarır. Buna göre bu kadar farklı hadisin ortak noktası olan, Rasulullah aleyhisselamın dua ettiği, manen mütevatir dir, fakat ellerini kaldırdığı yükseklik, mütevatir değildir.

Mütevatir hadis kesin ilim ifade eder, inkarı küfürdür. 5 vakit namaz, başörtüsü, vb birçok olay, bize mütevatir yolla gelmiştir.

Ahad hadis ise,

Mütevatir dercesine ulaşmayan hadistir. Bunun inkarı sapıklık olmakla birlikte inkar edenin tekfir edilip edilmeyeceği konusunda alimler arasında ihtilaf vardır.

Kelamcılar, Mutezile ve başka gruplar nezdinde Ahad haber ilim ifade etmez, bu yüzden akide de belirleyici kabul etmezler.

Ancak ehli hadis (sünnet ehli olan, ehli sünnet) nezdinde Ahad hadis de ilim ifade eder, itikatta delil olur.

Ahad 3e ayrılır

müstefiz : 3 farklı yolla bize ulaşan hadislerdir. Bu 3 yolun tüm ravileri farklı yollarla bize ulaşmak zorundadır.

Aziz, 2 farklı yolla bize ulaşan hadislerdir. Yine bunu rivayet eden tüm kişiler birbirinden farklı olmalıdır

Garip, 1 yolla bize ulaşan hadislerdir.

Hadis Usulü 4. Ders Sened ve Metin

Sened: Hadisin ilk kaynağına kadar ulaşan yolu teşkil eden raviler(rivayet eden kişiler) zincirine

denir. Buna "tarik" ve "vecih" de denilir.

Metin: Hadisin, isnadının son bulduğu yerden başlayan kısmıdır.

İsnad: Bir hadis veya haberi söyleyenine nispet etmeye isnad denir. Bazen isnada; sened, bazen da senede isnad denir. Bunlar eş anlamlı kelimelerdir.Abdullah b. Mubârek (ö. 81/797) "İsnâd dindendir, eğer isnâd olmasaydı herkes dilediği sözü söylerdi" demiştir.

Örnek: Buhari dedi ki:

"Bize, Ebu Muaviye tahdis etti,

o el-A'meş'ten,

o Zeyd b. Vehb ve Ebu Zabyan'dan, ikisi

Cerir b. Abdillah radıyallahu anh'den rivayet etti, dedi ki: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:"İnsanlara merhamet etmeyene Allah merhamet etmez."

Ebu Muaviye'den Cerir b. Abdillah radıyallahu anh'e kadar gelen ravilere "sened" denilir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in: "İnsanlara merhamet etmeyene..." diye başlayan sözüne de "metin" denilir.

Bir hadîs esas itibariyle metni yani, metinde ifâde ettiği mâna ve hükümler

sebebiyle kıymet taşır. Hadîsten esas maksad bu hükümlerdir. Ancak unutmamak

gerekir ki, muhaddisler açısından hadîsin sened kısmı en az metin kısmı kadar

değerlidir. Hatta senedin ehemmiyeti metinden önce gelir. Zîra bir metni "hadîs"

yapan, o hususta sonraki İslâm nesillerine kanaat veren, senettir. Hadîste sened

olmasaydı o, hadîs olmaktan çıkar, sıradan bir "söz" olurdu.

Hadis Usulü 5. Ders

Sahîh Hadîsin Beş Şartı 1

Sahîh hadîsin râvileri âdil olmalıdırlar. Âdil, adalet vasfına sahip olan kişidir. Adalet ise, insanı takva ve mürüvvet sahibi yapan bir melekedir; zira insanın şirk, fısk ve bid'at gibi her türlü büyük ve küçük günâhlardan sakınması, ancak bu meleke sayesinde mümkün olabilir.

Bu sebepledir ki takva ve mürüvvet sahibi kimselere, hadîsçiler arasında âdil denir. Hadîs rivayetinde, râvilerde adaletin şart koşulması, âdil olmadıkları bilinen, yahut hali bilinmeyen ve dolayısıyla âdil olup olmadıkları anlaşılamayan, yahutta kim oldukları bilinmeyen kimselerin rivayet ettikleri hadîsleri sahîhin dışında bırakmak içindir.

Sahîh Hadîsin Beş Şartı 2

Sahîh hadîsin râvileri zabıt olmalıdırlar. Zabt, râvinin, rivayet ettiği hadîste, yahut hadîsi yazmış ise, kitabında, fazla hata yapmayacak derecede hafız, dikkatli ve titiz olmasını sağlayan bir melekedir. Râvilerde zabtın şart koşulması, hatası çok, karıştırması aşırı derecede olan kimselerin hadîslerini sahîhin dışında bırakmak içindir.

. Sahîh Hadîsin Beş Şartı 3

Sahîh hadîsin isnadı muttasıl olmalıdır. İttisal, isnadta yer alan her bir râvinin, hadîsi kendisinden naklettiği şeyhine bizzat görüşmüş ve hadîsi bizzat ondan almış olmasıdır. Böylece râvi ile şeyhi arasında açık veya gizli bir kopukluk söz konusu olmaz.

Muttasıl: Bitişik, Yan Yana olan (Sıfat) İttisal: Birleşme (İsim)

Sahîh Hadîsin Beş Şartı 4

Sahîh hadîs şâz olmamalıdır. Şâz, râvileri adalet ve zabt yönünden güvenilir, muttasıl isnadla gelmiş olan, fakat kuvvetli isnadla gelen aynı hadîsin diğer rivayetine veya rivayetlerine muhalefetle infirad eden hadîstir.

İnfirad: Benzeri Olmayan, Tek olarak gelen, başka yollardan bize ulaşmayıp sadece 1 kanaldan gelen hadîstir.

Daha kısa bir ifade ile, güvenilir bir râvinin, kendisinden daha güvenilir bir râviye muhalif rivayetidir ki, bu rivayetle râvi tek kalmıştır. Böyle durumlarda, daha güvenilir olan râvinin rivayeti tercih olunur; diğer rivayet ise, sahîh olma vasfını kaybeder ve buna da Şâz denir

Sahîh Hadîsin Beş Şartı 5

Sahîh hadîs muallel olmamalıdır. Muallel, metin veya isnadında illeti bulunan hadîstir, illet ise, hadîsi za'fa düşüren gizli bir kusurdur. Bu kusur tesbit edilinceye kadar sahîh olduğu sanılan hadîs, kusurun an- laşılmasından sonra sahîh olma vasfını kaybeder

Sahih hadisi özetlemek gerekirse

Ravi, adil ve zabit olmalıdır

İsnad muttasıl olmalıdır

Metin şaz ve illetli olmamalıdır.

Tek cümle halinde özetlersek sahih hadis, adalet ve zabt sıfatına sahip râvinin, şaz ve muallel olmadan muttasıl olarak rivayet ettiği hadîstir.

Sahih hadisler yaygınlaşmış meşhur kitaplarda bulunanlarla sınırlı değildir. Bir hadis sahih olduğu halde meşhur kitaplarda yer almamış olabilir. Bu yüzden imamlar

meşhur olmayan hadis kitaplarından birinde bir hadis buldukları zaman, onun meşhur hadis kitaplarında bulunmaması sebebiyle zayıf olduğunu söylememişlerdir. Ancak isnadına bakmışlar, sonra senedine göre hükmünü vermişlerdir. İmamların kitapları, meşhur hadis kitaplarına bulunmamasına rağmen sahih olduğuna hükmettikleri hadislerle doludur.

Mesela Elbani rahmetullahi aleyh‟in Sahihu‟l-Camii‟s-Sagir ve es-Sahiha adlı eserlerine bakılırsa söylediklerimizin doğruluğu görülür.

Hadis Usulü 6

Mertebe itibariyle hadisler beş kısma ayrılır:

Sahih li zâtih/, sahih li gayrihî, /hasen li zatihî, /hasen li gayrihî /Zayıf

1- Sahih li zâtihî: Zaptı tam, adaletli ravinin muttasıl bir senedle rivayet ettiği, şaz olmayan ve kabule engel bir illeti bulunmayan rivayettir.

Hadisin sıhhati şu üç hususla bilinir:

1- Hadis'in Buhârî ve Muslim'in Sahih'leri gibi hadisleri sahih kabul etmekte sözlerine itimad edilen kimselerin tasnif ettikleri eserlerde bulunması.

2- Hadislerin sahih olduğunu belirtmekte sözüne güvenilen ve bununla birlikte bu hususta müsamahakârlıkla

tanınmamış imam (kendisine uyulan önder) bir zatın, hadisin sıhhatini açıkça ifade etmesi.

3- Ravilerinin ve rivayet yollarının tetkik edilmesi.

Eğer sıhhat şartları eksiksiz olarak tesbit edilebilirse, o zaman hadisin sahih olduğuna dair hüküm verilir.

2- Sahih li gayrihî: Bu bir kaç yoldan rivayet edilmiş olan hasen li zatihi olan hadistir.

Bir hadisin rivayet yolların herbiri tek başına hasen mertebesindedir. Her ikisinin bir arada olması halinde hadis sahih li gayrihî mertebesine çıkar.

Buna "sahih li gayrihî" denilmesinin sebebi şudur: Eğer herbir rivayet yolu tek başına ele alınacak olursa sahih mertebesine ulaşmaz. Her iki rivayet yolu gözönünde bulundurulunca bu hadis kuvvet kazanır ve nihayet sahih li gayrihî mertebesine çıkar.

(hadis usulünde bir alt mertebedeki hadisler toplanarak bir üst mertebeye çıkar, buna göre hasen li zatihi birden fazla, farklı yollardan gelen hadisler, sahih sınıfına yükselir ancak sahih de 2 sınıftır, ilki sahih li zatihi dediğimiz, herşeyi tamam olan hadîstir.

Ancak bir altında sahih li ğayrihi vardır ki bu, hasen ki ğayrihilerin toplanarak güç kazanmasından dolayı meydana gelir, hüküm olarak sahih li zatihi ile arasında bir fark yoktur)

3- Hasen li zâtihî: Adaletli olmakla birlikte zaptı pek kuvvetli olmayan bir kimsenin muttasıl bir senetle rivayet ettiği, şazlıktan ve reddedilmeyi gerektiren illetten uzak hadistir.

Hasen li zâtihî ile sahih li zâtihî arasındaki tek fark, sahih hadiste zaptın tam olma şartının koşulması ile birlikte, hasen li zatihide bunun şart olmamasıdır.

Örnek: Peygamber Sallallahu aleyhi vesellem buyurdu ki:

“Namazın anahtarı taharet (abdest), onun tahrimi (namaza girmek dolayısıyla namazın dışındaki fiillerin haram kılınması) tekbir, tahlili (namaz dışındaki fiillerin mübah olması) ise selam vermektir.” bu hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir.

4- Hasen li gayrihî: Zayıf hadisin, biri diğerini telafi edecek ve aralarında yalancı ve yalanla itham olunmuş bir ravi bulunmayacak şekilde birkaç yoldan nakledilmesidir.

Yani, zayıflığı hafif derecede olan farklı yollardan gelen hadislerin toplanıp güç kazanarak bir üst sınıfa çıkmalarıyla hasen li ğayrihi haline gelir, Böylece hüküm çıkaracak konuma ulaşırlar.

Örnek: Şaban ayının15. Gecesi Allah'ın kullarına ittila edeceği (özel olarak durumlarına bakıp bazıalrını bağışlayacağı ile ilgili birçok zayıf hadis gelmiştir. Bunların hiçbirisi tek başına sahih değildir. Ancak farklı yollarla ve hafif zayıflıklarla geldikleri için esas olarak bir mana etrafında toplanmaktadırlar.

yani farklı yollardan gelen, aynı manada hadisler). Bunların toplamı hadisin hasen olmasını gerektirir. Buna hasen li gayrihi deniliş sebebi, herbir rivayet yolu tek başına ele alındığı takdirde hasen mertebesine ulaşamamasından dolayıdır. Fakat bütün rivayet yolları gözönünde bulundurulunca bu mertebeye ulaşacak şekilde kuvvet kazandığı görülür.

5- Zayıf: Sahih ve hasen şartlarını taşımayan hadistir. Üzerine Hüküm bina edilemez, makbul değildir, asla peygamber aleyhisselam dedi diye nakledilemez.

el-Ukaylî, İbn Adiy, Hatib Bağdâdî, Dımaşk Tarihi'nde İbn Asakir, Müsnedu'l-Firdevs adlı eserinde Deylemî,

Nevâdiru'l-Usul adlı eserinde Tirmizî el-Hakim -Sünen sahibi Tirmizî değil-,Tarihlerinde Hakim ve İbnu'l-Carud'un tek başlarına rivayet ettikleri hadislerin zayıf olduğu ihtimali kuvvetlidir.

Hadis Usulü 7

Hasen Hadis hakkında

Bir hadisin hasen olması için şu şartlar gerekir

Adaletli râvinin Hafif zapt ile muttasıl olarak rivayet ettiği şaz ve illetli olmayan hadîstir.

Bu, sahih hadisin şartlarının aynısıdır sadece zapt yönünden sahih hadiste aranan dikkat, hasen de aranmaz. Zapt neydi bir hatırlayalım

Zapt, râvinin, hadisin metnini sıkıca bellemesi, karışıklık ve karıştırması çok olacak şekilde hafızasında koruması, yıllar sonra bile sorulduğunda aynı şekilde rivayet edebilmesidir.

Hasen hadiste ise bu zapt, sahih ten biraz daha gevşek tutulur, örneğin 3 madde ile anlatılan münafığın özelliği ile ilgili hadisi hatırlayalım.

Münafığın alameti üçtür,

1 konuştuğunda yalan söyler

2 emanet edilğinde ihanet eder

3. Söz verdiğinde yerine getirmez.

Bu hadisin sıralamasında karışıklık yapmak, zaptın biraz zayıf oldğunu gösterir

Örneğin

Münafığın alameti üçtür

1. Söz verdiğinde yerine getirmez

2.Konuştuğunda yalan söyler

3.Emanet edildiğinde ihanet eder.

Buradaki rivayet hasen halini almış olur. Çünkü sahihin sıralamasında, zaptında karışıklık yapılmıştır ancak görüldüğü gibi bu, manasını değiştirmemiş, sadece sıralamada bir değişikliğe bizi götürmüştür. Bu her insanın düşebileceği bir hatadır, bu yüzden bu hadise zayıf denilerek hükmü iptal edilemez.

Günümüz hadis inkarcısı kişilerden bazıları, bir hadisi iptal etmek istediklerinde hemen şöyle yapar :

İnkar edecekleri sahih hadisin diğer tariklerini de toplarlar, içlerinden bazısı illaki bazı kelimeler eş anlamıyla kullanılmış veya sıralaması değiştirilmiş olacaktır. Yada manayı etkilemeyecek küçük ilaveler vardır. İşte bunları göz önüne alarak hadis zayıftır deyip sıyrılır, Böylece sahih hadisi iptal ediverir. Halbuki usulde bu, hadisi iptal etmez, diğer tariklerde ki küçük farklılık ile hem hadisin sıhhati güçlenmiş olur hem de başka tariklerde hata var ise, bu o tariğin hatasıdır bütün tarikleri etkilemez.

Hasen hadis, hüküm açısından sahih hadis ile aynıdır hüküm çıkarılmaya elverişlidir.

Makbul hadisler 2 ye ayrılır, sahih ve hasen. Bu iki hadis, hem akide de hem de amelde hüküm ortaya koyar.Merdud hadisler de 2 ye ayrılır zayıf ve uydurma.

Bunlar ne akide de nede amelde hiçbir hüküm ifade etmez.

Hasen hadis toplamakla hedeflenen doğrudan bir muhaddis yoktur, ancak Ebu Davud'un rivayet edip tek kaldığı hadisler çoğunlukla hasendir, Tirmizi de de bolca hasen hadis mevcuttur

Hadis Usulü 8 Zayıf hadis hakkında

Sahih ve Zayıf hadis şartlarını taşımayan hadistir.

Bu kusur, senetteki veya metindeki her hangi bir yönden olabilir.

Örneğin sahih hadis için aranan şartlar

Ravide adalet ve zapttır

Ravi, günahlar işleyen fasık biriyse adalati zedelenmiş olur, onun hadisi zayıf hale gelir. Yada ravi çok karıştıran biridir. Onun hadisi zayıf hale gelir. Yada ravi, bidatçılar ile arkadaşlık eden biridir, adaletini zedelemiş olur, hadisi zayıf hale gelir.

Yine sahih te aranan şart, zabtının tam olmasıdır, bazı hafif karışıklar olduğunda bu hadis hasen hükmünü alır. Ancak bu karışıklık aşırı boyuta gidip manasını tamamen farklı hale getiriyorsa burda zaptından dolayı problem oluşmuş, aşırı karışıklık, kötü ezber gibi sebeplerden hadis zayıf hale gelmiştir.

Yine sahihin şartlarından birisi muttasıl olarak hadisin rivayet edilmesidir. Yani raviler arasında bir kopukluk olmadan doğrudan sözün sahibine kadar hadisin ulaştırılmasıdır. Ancak zayıf hadiste bu muttasıllık yoktur, kopukluk vardır buna inkıta denir, hadis usulünde senedinde kopukluk olan hadise munkatı denir.

Örneğin Rasûlullah aleyhisselamın vefatı hicri 10 yılıdır. İmam Taberinin vefatı ise 310 yılıdır. Taberi, Rasulullah aleyhisselamın bir sözünü aktarırken Rasûlullah dedi ki diye aktarıp da arasındaki ravileri söylemez ise, bu hadiste kopukluk olmuş demektir. Zira taberi bizzat bunu peygamber ağzından duyamaz. O halde kimden duymuştur? Duyduğu kişiler adalet ve zapta sahip midir? Muttasıl olarak hadis, kaynağına ulaşıyor mudur? Bunlar bilinmediği için hadise sahih diyemeyiz. Hadis belki sahih tir, ancak biz senedini başka bir yerde görene kadar bu hadisi zayıf sayarız. Bu örnekteki hadisin zayıflığı ravilerin hiçbirinin adı verilmeden aktarılmasıdır. Buna muallak hadis denir. Yani hadis havada askıda kalmıştır.

Yada kopukluk bir raviyi atlamak ile yapılabilir, örneğin tabiin dönemi âlimlerin den Hasan-ı Basrî, Rasulullah aleyhisselamı görmemiştir. Zaten görse sahabi olurdu. Ancak buna rağmen Hasan-ı Basrî, sohbetlerinde Rasûlullah buyurdu ki diyerek hadisler anlatmıştır. Hasanı Basrî nin bunu bizzat duymasına imkan yoktur, bunu mutlaka arada birileri olarak duymuş olması gerekir, peki bu arada bilemediğimiz kişiler kimlerdir? Güvenilir kişiler midir? Bunu bilemediğimiz için bu şekilde rivayetleri zayıf sayarız. İnkar etmeyiz, ama hüküm de çıkarmayız, kenarda bekletiriz. Ta ki kimden aldığını duyana kadar. buradaki zayıf hadis türü Mürsel hadîstir

Tabiinden kişilerin aradaki sahabiyi atlayıp direk Rasûlullah aleyhisselamdan hadisi rivayet etmelerine Mürsel hadis denir. Mürsel, zayıf hadisin alt çeşitlerinden biridir.

Tebei Tabiinden kişilerin, aradaki tabiin ve sahabiyi atlayıp direkt Rasûlullah buyurdu ki diye anlatmaları da mu'dal hadis olarak adlandırılır. Bu da zayıf hadis çeşitlerinden biridir.

Zayıf hadisin 70 ten fazla çeşidi vardır. Kütübü Sitte içindeki Sünenlerde, azımsanmayacak miktarda zayıf hadis bulunmaktadır. Hal böyleyken diğer hadis kitaplarında bu oran daha da artmaktadır.

Hadis Usulü 9

Uydurma (mevzu) Hadis

Uydurma hadis, Rasulullah aleyhisselam adına uydurulan sözlerdir. Bunun nakledilmesi, ancak uydurma olduğunu bildirip sakındırmak maksadıyla caiz olur, başka türlü nakledilmesi asla caiz değildir, hele hele peygambere isnad edilmesi, bilmeden yapılırsa büyük günahtır, uydurma oldğunu bilerek bunu peygambere isnad ederse kişiyi dinden çıkmaya kadar götüren bir sapıklığa sürüklenir.

Bu yüzden kişi, her duyduğunu hadis diye inanıp peygambere isnad etmekten kesinlikle kaçınmak zorundadır. Zira, bu dünyanın bir de ahireti vardır, kıyamet günü peygamber davacın olup da : benim söylemediğim halde şu sözü neden bana iftira atarak söyledin derse verecek hiç bir cevabı yoktur.

Ben : onları namaza teşvik etmek için uydurmuştum bu sözü, niyetim Alllah rızasıydı diyecek olsa, Peygamber ona der ki, sen bu kişiye benden daha mı merhametlisin ki, ben eksik bırakıyorum sen tamamlıyorsun? Yada din mi eksik geldi de sen tamamlıyorsun? Biz teşvik etmekten geri kaldık da sen mi doğruya ulaştırdın, bu dinin peygamberi sen misin dediğinde, kişi güzel niyetinin kendisine fayda sağlamayacapını görecektir. Çünkü Rasûlullah aleyhisselam, mütevatir olan şu hadiste şöyle demiştir. : kim benim demediğim bir sözü benim adıma söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın.

Bu tehlikeden dolayı, özellikle mevzu hadis konusuna çok önem vermek gerekmektedir. Bu ders, diğer derslerden daha uzun olacaktır.

Peki bir hadisin mevzu olduğu nasıl anlaşılır?

a. Uyduran kişi bizzat kendisi itiraf ederse

Misal, bir kişi kabeyi tavaf ederken şiddetli şekilde ağlıyor, bunu gören bir kişi diyor ki, sen neden bu kadar kendini parçalarcasına ağlıyorsunO kişi de diyor ki, ben insanlara dini sevdirmek amacıyla 4 bin hadis uydurmuştum, bu gün bu hadisler yayıldı, ben bu günahıma ağlıyorum.

Görüldüğü gibi, uyduran kişi bizzat itiraf etmiştir. Burda adamın niyeti çok güzel, ancak yol cehenneme götürür bir yoldur.

Uydurma hadislerin en çok olduğu başlık, terğib ve terhib denilen, sakındırma ve teşvik etme başlıklı hadislerdir. Bu başlıkta, bir kişi, çevresindeki insanların hayırlı bir işi yapmaktan geri durduklarını görünce, insanları bu hayra yönlendirmek amacıyla hemen o konuda bir hadis uydurur. Misal, surelerini faziletleri ile ilgili hadislerin çok çok azı hariç tümü böyledir. Misal, kim yasin suresini 41 kere okursa ne muradı varsa hasıl olur, kim Asır suresini 70 defa okursa tüm istekleri kabul olur, kim kafirun, duhan, fetih surelerini şu gecelerde okursa şu kadar sevap verilir.... Kim recebin ilk günü oruç tutarsa 10 yıllık günahları affedilir, kim 2. Günü oruç tutarsa bir 10 yıllık günahı daha affedilir, kim 3. Gün oruç tutarsa bir 10 yıllık günahı daha affedilir,..... Ramazanın gecelerinde kılınan namazların faziletlerine dair rivayetler de kadir gecesinin fazîleti hariç hep böyledir,

Misal olarak Cübbeli Ahmetin ramazan Risale sinde yer alan, ramazanın birinci günü teravih kılındığında verilecek sevaplar, ikinci gününde verilecek sevaplar, gibi hadisler hep bu türdendir. Bunlar belki de bizim bugüne kadar yapageldiğimiz ancak sünnetten aslı olmayan, sonradan uydurma şeylerdir. Bu tarz hadisleri çoğunlukla, sonraki dönem tasavvuf kitaplarında görürsünüz. İlk dönem hadis kitaplarında bunlar yoktur veya varsa da çok azdır. Ancak sonraki dönem de yazılan özellikle tasavvuf kitapları içlerinde bolca uydurma bulundurur. Örneğin Gazali nin ihyası,Ebu Talip el mekki’nin Kutül Kulup gibi içinde bolca uydurma bulunduran kitaplardır. Bu yüzden bizler, sahih olduğu bir muhaddis tarafından tahkik edilmemiş (kaynağına ve senedine bakılarak detaylı incelemesi yapılması ve kesin hükme varılması olayına tahkik denir) hiçbir hadisi Rasûlullaha isnad edemeyiz.

B. Bir hadisin uydurma olduğunun bir diğer alameti, senedinde uydurma rivayetler ile tanınan kişilerin olmasıdır. Bu kişiler kassas denilen, camilerde vaazlar vererek halkı gözyaşına boğan ve bundan sonra da cami çıkışında aldığı bahşişlerle geçinen kimseler olarak şöhret bulmuştur. Bu yalancılar, halka acaip hadisler anlatır, onların şevklenip etkilenmesi ile hem kendi ününe ün katar, hem de parasını alırdı.

Yine halkın amel etmesini isteyen saf niyetli cahil kimselerin uydurduğu rivayetler de bu konuya girer. Özellikle recep ayı ile ilgili rivayetler hep bu konuda yalancıların rivayet ettiği hadislerdir.

Cahiliye devrinde recep, faziletli bir aydı. İslam bu aya bir fazilet vermeyince, içlerinde kalan atalarındaki düşünce, onları islam içinde de olsa recebi faziletli kılmaya yönlendirdi. Recebin içini faziletler ile doldurup bolca hadis uydurdular. Recebin oruçları, recep namazları, recep ayındaki kuran okumaya bin sevap gibi daha nicelerini işte bu saydığımız, halka vaaz eden, ancak yalancılığıyla veya uydurma hadis anlatmasıyla meşhur kişiler uydurmuştu. Çünkü İslama girmiş bile olsa içinde eski atalarından kalma adetler hala vardı, bu adeti canlandırmak istiyorlardı. Aynı olay, recebin faziletinden sonra, safer ayının uğursuzluğu diye gündeme gelmişti. Cahiliye aralarında safer, çoğunlukla yenilgi, mağlubiyet, kıtlık gibi olumsuz olayların yaşandığı bir aydı. İslama geçince bu ayın uğursuzluğu hakkındaki inançları devam etti. Bu yüzden safer ayıyla ilgili uydurma hadisler anlatıldı.

C. Hadisin uydurma oldğunun delilllerinden birisi, akla apaçık aykırı olmasıdır. Ancak bu, yeterli değildir, sadece dikkat edilmesi gerektiğini bize gösterir. Misal, kim ezan okunurken eşhedu enne Muhammeden Rasûlullah derken baş parmaklarını öper sonra da gözlerine sürerse ebediyen göz ağrısı çekmez şeklinde meşhur bi hadis vardır. Bu hadis apaçık uydurma bir rivayettir. Çünkü peygambere sahih yollarla ulaşmaz, ayrıca bir diğer delili, bizzat gözlüklü kişilerin bile bu hadisi uygulamalarıdır. Zira, hadiste denildiği gibi olsaydı, zaten yıllardır bunu uygulayan kişinin gözlük takmaması gerekirdi.

Yine aynı maddeye örnek, Ali radıyallahu anhuye atfedilen şu olaydır, Aliye sormuşlar, bu ilme nasıl ulaştın diye, o da diyor ki, ben Rasûlullah vefat ettiğinde cenazesini yıkıyordum, gözlerinde biriken suyu içtim, ondan sonra bu ilme ulaştım.Hadis, sadece metin yönünden incelendiğinde bile gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Zira Rasûlullah aleyhisselam yaşarken bile alinin konumunu açıklamış, sen musaya Harun neyse bana da oylesin demiş, ben kimin dostuysam, o kişi, alinin de dostudur demiş, başka bir çok sahih hadiste Aliyi övmüştür. Ancak bu hadiste alinin maharetinin, ölü suyunu içmek ile ulaştığı gibi acaip bir durum vardır.

C. Hadisin uydurma olduğunun alametlerinden birisi, apaçık tarihi gerçeklere aykırı olmasıdır. Misal, soğuktan sakının, çünkü kardeşiniz Ebud derdayı soğuk öldürmüştür şeklinde bir uydurma hadis vardır. Bu hadis, tarihi gerçeklere aykırıdır, zira Ebud derda, Rasulullah zamanında değil, Rasulullahın vefatından 22 yıl sonra vefat etmiştir. Ayrıca Ebu derda soğuktan dolayı ölmemiştir. Tarihi gerçeklere aykırılığa bir diğer örnek, anadolunun bazı yerlerinde - egede ben şahit oldum - bir bölgede çıkan suyun, Ali radıyallahu anhu tarafından bizzat taşı yumruklayıp çıkarttığı nakledilir. Halbuki Ali radıyallahu Arap yarımadasından hiç çıkmamıştır.

Hadis Usulü 10

Uydurma hadis dersi – 2

Hızır ve İlyas hadisleri

D. Bir hadisin uydurma olduğunu gösteren bir diğer delil, dinde kesin bilinen şeylere muhalefet etmesidir. Örneğin bir farzı terk etmeyi emreden, bir günahın haramlığını kaldıran hadisler böyledir. Yine dinden kesin olarak bilinen gerçeklere muhalif olarak anlatılan ve halkımızın inancında yer etmiş olan Hızır konusu da böyledir. Hızır, Kuranda bahsedilen, Musa aleyhisselam ile arkadaşlık yapmış bir kişidir, nebi, veli veya melek olma ihtimali bulunan Hızır, özellikle tarikatlar tarafından çokça suistimal edilen biridir. Buna göre tasavvuf inancında Hızır ölmemiştir, yaşamaya devam etmektedir, ayrıca yardıma ihtiyacı olan kişilere yardım edebilme gibi mutlak bir tasarruf yetkisine sahip oldğuna inanılır. Başı sıkışan birine hemen yetişip onu kurtardığına inanıldğı için, birisine yardım ettiğinizde Hızır gibi yetiştin denilir. Yine tarikatlardan bazılarında Şeyh, bir başka şeyhten eğitim almadan doğrudan manevi alemde Hızır ile görüşüp onun eğitimini aldığını iddia ederek şeyhliğini ilan etmişlerdir. Yine bu Hızır inancının bir benzeri, Lübnan bölgesinde yaşamış İlyas peygamberin hakkında da uydurulmuştur. Bu peygamberin kabrini tapınak haline getiren kişiler, övmede haddi aşarak İlyas, denizde yardım isteyen kişilere yetişir, onları kurtarır diye inanmaya kadar götürmüştür. Hatta bu, Lübnan da kalmamış bizlere kadar ulaşmış, Hızır karada, İlyas da denizde başı sıkışanı kurtarmakla görevli iki kişidir, onlardan yardım dilendiğinde yardım ederler diye inaç haline gelmiş, her yılın mayıs ayının 6sında bu iki kişi buluşup yıllık yaptıkları işleri konuştukları iddia edilmiş Hızır ve İlyas bayramı adıyla kutlanır hale gelmiştir. Bunun kısa adı hıdrellez şenlikleridir.

İşte bu örnekte görüldüğü gibi bir olay, açıkça İslam ilkelerine aykırı ise o hadis uydurmadır. Peki Hızırın yaşadığı ve yardım ettiği inancı islam ile çelişir mi?

Evet. Zira Rasûlullah aleyhisselam hızırı, Musa zamanında yaşadığını bize anlatmıştır. Musa zamanı biri vardı adına Hızır derlerdi diye geçmiş zaman kalıbıyla anlatmıştır ki bu da onun vefat ettiğini gösterir. Ayrıca ilk Müslümanlar listesi bugün kişi kişi elimzidedir, Hızırın yaşadığını var saysak bile onun Muhammed aleyhisselama gelip iman ettiğine dair hiçbir bilgi yoktur. Cumalara bayramlara geldiğine dair de hiçbir bilgi yoktur. Bedir ve uhud gibi islam ümmetinin ilk döneminde sayıları belli iken, Hızır adıyla birinin gelip savaştığı hakkında bilgi yoktur zira Cihad farzdı ve yaşıyor ise gelmesi gerekirdi. Ayrıca sahih bir hadiste Rasûlullah aleyhisselam bir gece şöyle demişti, yeryüzünde bu gece yaşayanlardan kimse 100 sene sonra hayatta olmayacak. Hatta bu yüzden son ölen sahabi Amr İbn vasile 110 yılında vefat etmiştir ve sahabe dönemi kapanmıştır. Hal böyleyken kim Hızırın yaşadığını iddia edebilir.?

Yine islam inancına göre Allah, insanlardan, onalrın gücünün yetmeyeceği şeyi istemeyi şirk olarak adlandırmıştır, fakat Hızır inancında Allahtan başkalarından yardım dilemek meşru görülmüş, bu inancın sonucunda kişiler, tarikat şeyhlerinin her an yetişebilecek güçte oldğunu iddia etmişlerdir.

Sözün özü, bir hadis İslamın genel ilkelerine aykırı ise, o uydurmadır zira islam kendiyle çelişmez.

Hadis Usulü 11 Uydurma hadis kitapları

Sünneti savunmak ve ümmeti sakındırmak amacıyla mevzu hadisler ile ilgili gerekli bilgileri vermek üzere hadis

alimleri pekçok eser telif etmişlerdir.

Örnek:

1- İbnu'l-Cevzî (vefatı 597 H.)'nin el-Mevzuâtu'l-Kübrâ adlı eseri

2- Şevkânî (vefatı 1250 h.) el-Fevâidu'l-Mecmûa fi'l-Ahadîsi'l-Mevzûa.

3- İbn Arrak (vefatı 963 h.) Tenzihu'ş-Şeria el-Merfua ani'l-Ahbari'ş-Şenia el-Mevdua. Bu hususta yazılmış en kapsamlı kitaptır.

4. el-Elbani'nin; Silsiletu'l-Ehadisi'd-Daife,

5. Aliyyu'l-Kari'nin; el-

Masnu' Fi Marifeti'l-Mevdu (: Uydurma Oluşunda İttifak Edilen Hadisler diye tercüme edilmiştir)

6. İbn Kayyım el-Cevziyye'nin; NakdulMenkul/el-Menarul Munif (Türkçe : Uydurma Hadisleri

Tanıma Yolları polen yayınlarından çıktı)

7. Suyuti, el Leali isimli eserini uydurma hadisleri toplamaya ayırmıştır. gibi kitaplara müracaat edilmelidir

Hadis Usulü 12.

Hadis uydurma sebepleri 1.ders

Hadis uyduran ları uydurma sebepleri çeşit çeşittir. İslâm düşmanlığı, fırka ve mezhep taassubu, kabile, dil, belde veya peşinden gidilen kişileri öğme düşüncesi, mevki ve dünyalık hırsı, cahillik gibi sebeplerle Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ağzından hadis uydurulmuştur. İsnadsız hadis kabul görmeyeceği için de tamamen Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ağzından uydurulan bu sözlere rağbet sağlamak üzere düzme isnadlar ekleyerek halk arasında yayılmıştır.

1- Müslümanların akidesini ifsad etmek, İslâmı bozmak, hükümlerini değiştirmek isteyen zındıklar: Ebu Cafer el-Mansur'un öldürdüğü Muhammed b. Said el-Maslûb (haça gerilerek öldürülen) gibi. Bu Enes'den Peygamberimize merfû' diye şöyle bir hadis uydurmuştur:

“Ben peygamberlerin sonuncusuyum. ALLAH DİLERSE HARİÇ Benden sonra peygamber gelmeyecektir.” tabi benden sonra peygamber gelme ihtimali de vardır manasına gelir bu hadis.

Abdu'l-Kerim b. Ebi'l-Avcâ' da bu kabildendir. Bunu da Abbasî emîrlerinden birisi Basra'da öldürmüş ve öldürüleceği vakit şunları söylemiştir: “Ben aranızda haramı helal, helali de haram kıldığım dörtbin hadis uydurdum.”

Denildiğine göre zındıklar Rasûlullah Sallallahu aleyhi vesellem'in hakkında ondörtbin hadis uydurmuşlardır.

2- Halife ve emirlere yakınlaşmak isteyenler. Gıyas b. İbrahim gibi. Bu, güvercinlerle oynamakta olan Mehdi'nin yanına girince ona: Mü'minlerin emirine hadis naklet, denildi. O da peygamberimize kadar giden uydurma bir sened zikretti ve şöyle dedi: “Deve, ok, at ya da kanatlı (kuş) olması dışında yarış olmaz.” el-Mehdi: Böyle bir şeyi uydurmasına ben sebep oldum, dedikten sonra güvercinleri terketti ve kesilmelerini emretti.

3- Avama yakınlaşarak gözlerine girmek isteyenler. Bunlar avamı teşvik yahut korkutmak ya da mal yahut mevki elde etmek amacıyla garip şeyleri zikrederlerdi. Mescidlerde, toplantılarda dehşete düşülecek şekilde garip şeyler anlatan kıssacılar bu kabildendir.

Ahmed b. Hanbel ile Yahya b. Maîn'den nakledildiğine göre onlar er-Rusâfe mescidinde namaz kılmışlar. Kıssacının biri ayağa kalkarak kıssa anlatmaya koyulup demiş ki: Bize Ahmed b. Hanbel ile Yahya b. Maîn anlattı. Sonra da Peygamber Sallallahu aleyhi vesellem'e kadar ulaşan bir sened zikrederek dedi ki: Her kim lâ ilâhe illallah diyecek olursa Allah o kimse için her bir kelimeden gagası altından, tüyü mercandan bir kuş yaratır... deyip uzunca bir kıssa anlattı. Kıssalarını anlatıp bitirdikten ve bağışları aldıktan sonra Yahya eliyle ona işaret etti. O da bir bağış alacağını düşünerek yanına gitti. Yahya ona: Bu hadisi sana kim nakletti diye sordu.

Kıssacı: Ahmed b. Hanbel ile Yahya b. Maîn dedi.

“Yahya: Yahya b. Maîn benim, bu da Ahmed b. Hanbel'dir. Fakat biz hiç de Rasûlullah Sallallahu aleyhi

vesellem'in hadisinde böyle bir şey duymadık" dedi. Bunun üzerine kıssacı şunları söyledi:

"Ben Yahya b. Maîn'in ahmak olduğunu duyar dururdum. Ancak şu saate kadar bundan emin değildim. Sanki bu dünyada sizden başka Yahya b. Maîn ile Ahmed b. Hanbel yokmuş gibi konuşuyorsun. Ben Ahmed b. Hanbel ve Yahya b. Maîn diye bilinen onyedi kişiden hadis yazdım." Ahmed elbisesinin yeninin yüzüne örterek:

"Bırak bunu da kalkıp gitsin", dedi. O da onlarla alay eden bir tavırla kalkıp gitti.

Hadis_Usulü 13

Bir önceki dersin devamıdır

4- Dinî hamaset sahipleri de İslâm’ın faziletli gördüğü işler, bununla alakalı hususlar, dünyaya karşı zâhid davranmak ve buna benzer hadisler uydurmuşlardır. Maksatları ise insanların dine yönelmelerini, dünyaya karşı da zahid olmalarını sağlamaktır. Merv kadısı Ebu Asme Nuh b. Ebi Meryem gibi. Bu tek tek Kur’ân surelerinin faziletleri hakkında bir hadis uydurmuş ve şöyle demiştir: “İnsanların Kur’ân'dan yüz çevirdiklerini Ebu

Hanife'nin fıkhıyla, İbn İshak'ın Meğazisiyle uğraştıklarını gördüm.” Bu sözleriyle, bu hadisi bundan dolayı uydurduğunu söylemektedir

5- Bir mezhep, bir tarikat, bir şehir, bir önder ya da bir kabileye taassubla bağlanarak, taassubla bağlandığı şeyin faziletlerine ve onların övülmesine dair hadisler uydurmuşlardır. Meysere b. Abd Rabbih gibi. Bu kimse Peygamber Sallallahu aleyhi vesellem adına Ali b. Ebi Talib Radıyallahu anh'ın faziletlerine dair yetmiş hadis uydurduğunu itiraf etmiştir.

Bu yüzden bir mezhebi açıkça öven, bir tarikat şeyhini açıkça belirten, vasfeden hadisler uydurmadır. Misal :Ebu Hanife bu ümmetin kandilidir hadisi hanefilerin uydurmasıdır. Şâfiî bu ümmetin köpeğidir hadisi de aynı şekilde Hanefi taassubuyla uydurulmuş bir hadistir.

Bir gün Me'mun b. Ahmed el-Hereviye: "Görüyor musun Horasan'da İmam Şâfiî'ye tâbi olanlar ne kadar çoğaldı" denilince hemen Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e kadar ulaşan bir isnad söyleyerek onun: "Gün gelir, ümmetimden Muhammed b. İdris (İmam Şafii'nin adıdır) isminde biri çıkar. O ümmetim için İblis'den daha tehlikelidir. Gün de gelecek, ümmetimden Ebu Hanîfe adlı biri çıkacak, o ümmetimin ışığı olacaktır" buyurduğunu rivayet eder.

6. Allah'a yaklaşma gayesi: Bu da insanları hayra teşvik eden, münker fiilleri işlemekten sakındıran hadisler uydurmak suretiyle olur. Bu tür uydurmacılar zühd ve sufiliğe intisab eden bir topluluktur. Bunlar uydurmacıların en şerlileridirler. Çünkü insanlar onlara güvendiği için uydurmalarını kabul edilen Meysere b. Abdirebbih bu guruptandır. İbn Hibbân ed-Duafâ' da İbn Mehdî'den şöyle rivayet eder: İbn Mehdî: "Meysere b. Abdirebbih'e dedim ki: 'Kim şu kadar (Kur'an) okursa ona şu kadar sevap vardır!' gibi hadisleri nereden buldun ?!." Dedi ki: 'Onlan insanları rağbet ettirmek için uydurdum

7. Sufilerin uydurmaları
Diğer bir uydurma sufiler arasında: "İşleriniz sizi sıkıştırdığı zaman kabir ehlinden yardım isteyin" şeklinde meşhur olan sözdür. Bu söz, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderiliş gayesi olan tevhide tamamen aykırı olmasına ve hiçbir hadis kitabında isnadlı bir rivayeti mevcut olmamasına rağmen, sahih hadislerden daha fazla meşhur olmuştur. İnsanlara zühdü öğretmek için, özellikle sufiler tarafından bolca hadis uydurulmuştur. Örneğin şu sahih hadisin sonuna eklenen cümle gibi. Dünyada bir yolcu yada garip gibi ol. Kendini kabir ehlinden say.

Bu hadisin ilk kısmı Buhari rivayet dir. Ancak ikinci kısmı uydurulmuştur. Amaç Zühd işlemek isteyen kişileri teşvik için peygamber ağzından yalanlar iddia etmektir. Bu konuda yazılan kitaplarda yada hadis kitaplarının Zühd, Rikak gibi bölümlerinde bu tarz uydurmalara rastlamak mümkündür.

Ümmetinden ikinci binin başında Sıla isimli biri çıkar, sünnetimi ihya eder. Diye tarikatçılar arasında meşhur olan imam Rabbani hakkında uydurulmuş söz de bu cinstendir. Yani hem Sufi uydurması hem

de inanç yönünden uydurmalardır. Özellikle sufilerin bu konuda çok adının geçmesinin sebebi, ilk dönem sufi tarikatlarından olan Kerramiyeden dolayıdır. Bu tarikat, hadis uydurmayı helal görürdü. Onlara göre eğer dine yardım ediyorsa, insanları hayra teşvik ediyorsa, haramdan sakındırıyorsa bu zarar vermez diye inanıyorlar, bolca uyduruyorlardı. Bu yüzden teşvik edici ve sakındırcı cinsten olan hadisler konusunda çok dikkat etmek gerekir. Terğib ve terhib başlığı altında zikredilen bu hadislerde bolca uydurma vardır.

Hadis uydurmanın hükmü konusunda bazı alimler (Cüveyni vb.) bunu küfür saymışlardır.

Hadis Usulü 14

Hadis kitaplarının yazılış amaçları

Hadis kitapları çeşitlidir. Her kitap, bir gayeye göre yazılır. Kimisi bir başlığın altındaki hadisleri toplamak için yazılıdır. Örneğin İbn Hıuzeyme'nin Tevhid adlı kitabı, iman ile ilgili hadisleri barındırır. O kitapta abdest veya namaz hadisleri bulunmaz. Yine Ahmed İbn Hanbelin Zühd isimli eseri, tamamen Zühd hadislerine odaklıdır. Onda ahkam hadisleri olmaz. Bu yüzden araştırma yapan kişi, hangi hadisi nerede araması gerektiğini bilmelidir.

Bazı hadis kitapları vardır, kendilerine ulaşan tüm hadisleri bir kitapta toplamak için yazılmıştır. Bezzar ın Müsnedi, Ahmed İbn Hanbelin Müsnedi böyledir. Bu kitaplar, bütün hadisleri toplayıp araştıran kişiye kolaylık olsun diye her hadisi almışlardır. Ancak bile bile uydurma hadisleri almazlar. Nitekim Ahmed İbn Hanbelin Müsnedine 28 bine yakın hadisten uydurma sayısı 20 tane yoktur. İşte tüm hadisleri toplamak amacıyla yazılan kitapların genel adı camii dir. Camii kitaplarda bab başlıklarına göre hadisler ayrılır.

Bazı kitaplar da vardır, özellikle fıkıh konularındaki hadisleri toplarlar. Sünen adı verilen bu eserlerde iman vb konular bulunmaz. Tamamen ahkama dayalıdır. Ebu Davud, Nesai vb. Sünen leri bunun gibidir.

Bazı hadis kitapları vardır, zayıf hadisleri toplamak gayesiyle yazılmıştır. Darekuti nin İlel isimli kitabı böyledir. Bu tarz kitapların amacı, illetli hadisleri toplamaktır. Olur ki bir kişi, buradan destekleyerek bir hadisin konumunu hasen ligayrihi seviyesine çıkarabilir. Böylece zayıf iken başka zayıfları şahit tutarak seviye atlayabilir, hadisin aslı olduğu ortaya çıkar. Ancak bu bütün zayıf hadisler için geçerli değildir. Çünkü zayıf hadisler çeşit çeşittir. Kimisi uydurmaya yakın şiddetli zayıf iken kimisi, zayıf ile hasen arasında gidip gelen hadislerdir. Bu tarz hafif zayıflığı olan hadisler mütabeat olarak destekler. Bu konu çok detaylıdır. 2. Seviye hadis usulü derslerinin konusudur.

Kimi hadis kitapları vardır uydurma hadisleri toplar. Bunun bahsi geçmişti. O yüzden detayına girmiyoruz. Kimi hadis kitapları da vardır ki asıl amacı sahih hadisleri toplamaktır. Bunların en meşhur 2 si, Buhari ve Müslimin sahih isimli eserleridir bir sonraki dersmiz, sahih hadisleri toplamak amacıyla yazılan kitaplar olacaktır.

Hadis Usulü 15

sahihayn nedir?

Sahihayn ile Buhari ve Müslim'in sahihleri kastedilir. Bu iki kitap, Kütübü Sitte diye meşhur olan altı temel hadis kitabının ilk ikisini teşkil eder.

1- Sahih-i Buhârî: Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail el-Buhari (194/810- 256/870) Kitabına: "el-Camiu's-Sahih" adını vermiştir.

Bunu, altı yüz bin hadis arasından derlediği hadislerden meydana getirmiştir.

Hafız İbn Hacer'in tespitine göre tekrarlarıyla birlikte 7397 hadis vardır. Mükerrer (tekrar edilen) hadislerinin sayısı ise

2602'dir. Yani tekrarları çıkarıldğında 4800 hadis vardır.

Her dönemde ilim adamları onu kabul ile karşılamışlardır. Sahihliği konusunda hiçbir şüphe yoktur.

2- Sahih-i Müslim: Ebu'l-Huseyn Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî (202/817- 261/874)

Müslim'in kitabına bab başlıklarını, Sahihu Müslim'i şerh eden imam Nevevî

koymuştur. Tekrarlarıyla birlikte 7275 hadis vardır. Tekrarları çıktıktan sonra yaklaşık

4000 hadis kadar ihtiva eder.

İlim adamlarının büyük çoğunluğu ya da hepsi bu

Sahihlik açısından ilk Buhari'nin, sonra da Müslim'in geldiğini kabul etmiştir.

Hadis Usulü 16

Sahih hadis toplamak amacıyla yazılmış diğer eserler

Sahihu İbn Huzeyme: Ebu Abdillah Muhammed b. İshak'ın (311/923) tasnifidir. 3079 hadis ihtiva eder. Sahih hadislerin yanısıra zayıf rivayetler de vardır. Ama şartları çok sıkı olan biridir. Bu yüzden muteber kitaplardan sayılır

Sahihu İbn Hibban: Ebu Hatim Muhammed b. Muaz et-Temimi (354/965) Kitabın adı: et-Tekasum ve'l-Enva olup İbn Belban el-Farisi tarafından tertip edilmiştir. Bu tertibin adı: el-İhsan Fi Takribi Sahihi İbn Hibban'dır. El-Elbani ve Şuayb el-Arnaut tarafından tahkiki yapılmıştır. Sahih ve hasen hadislerin yanısıra zayıf hadislerin de bulunduğu tespit edilmiştir

El-Mustedrak Ale's-Sahihayn: Hâkim en-Nisaburi (405/1014) Buhari ve Müslim'in şartlarına uygun olduğu halde onların rivayet etmedikleri hadisleri toplamaya çalışmıştır.

Ancak bu kitapta Buhari ve Müslim'in şartlarına, hatta sahihin şartlarına uymayan çok sayıda hadis vardır.

Hafız Zehebi, et-Telhisu'l- Mustedrek adıyla bu kitap üzerine çalışma yapmıştır. Bu kitapta Müstedrek hadislerinin yarısının Buhari ve Müslim şartlarına uygun sahih hadis olduğunu, 4 te birinin ise sahih hadis olup ancak Buhari ve Müslim kriterlerinden olmayan hadisler oldğunu açıklamıştır. Buna göre geri kalan 4 te biri ise zayıf ve uydurmalardır.

Buna göre Hakim'in Müstedrek isimli eserinde %75 sahih, %25 ise zayıf ve uydurma hadis vardır.

El-Ehadisu'l-Ciyadil-Muhtare: Ziyauddin Muhammed b. Abdilvahid el-Makdisi

(643/1245) Sahih ve hasen hadislerin yanısıra zayıf hadisler de içerdiği tespit edilmiştir. Kısaca "el-Muhtâre" adıyla bilinir.

El-Munteka: Abdullah b. Ali İbn Carud en-Nisaburi (307/919): Bu kitapta nadiren zayıf hadis de bulunmaktadır. Ahkâm hadislerini toplamış olan bu eser Ebu İshak el-Huveyni tarafından tahkik edilerek sahihleri ve zayıfları tespit edilmiştir.

Hadis Usulü 17

Muasır çalışmalar ve hadis araştırmak isteyenlere nasihatim Bu konuda zikretmeye değer muasır çalışmalar da şunlardır: es-Silsiletu'l- Ahadisi's-Sahiha; Şeyh Muhammed Nasıruddin el-Elbani, Sahihu Camius Sağır ve Ziyadetuhu (Suyutinin Camius Sahihini tahkiki)

Elbani, bir çok hadis kitabını tahkik ederek hepsinin sıhhatini belirtmiştir. Bu yüzden asrımızın en faydalı Muhaddisi olarak görürüm

Camiu's-Sahih Mimma Leyse Fi's-Sahihayn (6 cilt); Şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadiî ve yine Şeyh Mukbil'e ait: Sahihu'l-Musned Mimma Leyse Fi's-Sahihayn (2 cilt).

Türkçe olarak basılan eserlerde tahkikli çalışmalar yeni yeni revaç bulmaktadır. Misal olarak Neda yayınları, çeviri eserlerinde tahkikli çekilse basar, Böylece kitaptaki hadis sahih mi zayıf mı altında yazılıdır.

Müstakil eser olarak çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Ebu Muaz Çubukabadi, Buhari ve Müslim şartlarına uygun ancak rivayet etmedikleri hadisleri toplamak amacıyla Zeberced ve Yakute adıyla toplam 7 cild olarak sahih ve hasen hadisleri toplamıştır.

Başka muhaddislerden tahkik çalışmaları da mevcuttur. Bu yüzden Arapça bilen kişiler, karşılaştırmalı olarak hadis kitabı okurken, Arapça tahkikli bir çalışma ile birlikte okursa, bu onlara çok faydalı olur. Misal olarak şunu verebilirim, Beka yayınlarından Buhari'nin Edebül Müfred isimli çalışması çıktı, Arapça ise Elbani bunu tahkik etmişti. Bende tek tek her hadisi Türkçeden okuyup Arapça dan tahkikine baktım. Elbani'nin hükmünü verdiği hadislerin kenarına hükmü yazdım. 1322 hadisten 1100 tanesi sahih ve hasen hadis. Net olarak hangisi sahih hangisi zayıf elimde mevcut. Yine Abdullah ibnül Mübarek'in zühdü de böyledir. Arapça tahkiki yapılmış ama Türkçede yok. Türkçesinden arapça tahkiki ile karşılaştırarak istifade edebiliyoruz.

Yine hadis bilgimizin kolay bir şekilde ulaşması için kaynaklarını şöyle açıklayabiliriz, Kütübü Sitte ve 3 diğer kitabı, tekrarlarından çıkarıp bir eser haline getirdiler. Buna Camiul Usul adı verildi. Daha sonra diğer müsnedler ve sünenler de ayrı bir kitap ile Mecmeuz zevaid adıyla bir araya getirildi. Rudani ise bu iki kitabı bir araya getirdi. Buna Cem ul Fevaid adını verdi. Bu kitapta 15 hadis kitabı tekrarları çıkarılmış olarak toplandı. Toplam 10 bin hadis barındırıyor. Böylece 15 farklı hadis kitabındaki bütün hadisler, tek bir hadis külliyatı içine toplanmış oldu. Bu kitabın Türkçesi var, ancak orda tahkikli çevirilmemiş, fakat Arapçasında Tahkik edilmiş. Böylece bir hadisin Türkçesini, Arapçasını ve tahkikini elimizde bulundurularak 15 farklı hadis Kitabına ve her hadisin tek tek hükmüne ulaşabiliyoruz. Bu çok büyük bir nimettir ve Allah bu zamanda bu nimeti herkese vermiştir. Yeter ki araştırmak istesin.

Hadis Usulü 18

Sunenu'l-Erbaa/Dört Sünen

Kütübü Sitte'den sahihayn dışında kalan dört Sünen'e; Sunenu'l-Erbea' denilir.

Sünen-i Erba'a'da üç kısım hadîs vardır:

Birinci Kısım: Sahîhtir. Bunlar, Buhârî ve Müslim'in sahihlerinde tahric edilmiş bulunan hadîslerin şartlarını taşırlar.

İkinci Kısım: Kendi şartlarına göre sahîhtir. Bunlar, Buhârî ve Müslim'in kitaplarına almadıkları sahîh hadîsler cümlesindendir.

Üçüncü Kısım: Zayıf hadîslerdir.

Müellifleri bir bab'a giren her çeşit rivâyeti aynen dercetmek, zayıf olanın da zayıflığına dikkat çekmek için bunları zikretmişlerdir. Ancak her hadisin hükmünü vermemişler, Böylece içlerinde zayıf hatta uydurma hadisler bile bulunabilmektedir.

1- Nesâî'nin Sunen'i: Ebu Abdirrahman Ahmed b. Şu'ayb en-Nesâi, (214/829- 303/915) "es-Sunenu'l-Kubrâ" adlı eserini telif etti. Bu kitabına sahih ve illetli olan rivayetleri de aldı. Daha sonra bunu "es-Sünenu's-Suğrâ" diye bilinen el-Mucteba kitabında özetledi. Bir hadis Nesâî'ye nisbet edilirse kastedilen el-Mucteba'dır. Şeyh el-Elbani tarafından sahih ve zayıf rivayetleri tespit edilerek yayınlanmıştır.

2- Ebû Dâvûd'un Sunen'i: Ebu Davud Süleyman b. Eş'as es-Sicistanî, (v. 275) Kitabında daha çok hukuk ve ahkâma ait hadisler vardır.

Şeyh el- Elbani tarafından sahih ve zayıf rivayetleri tespit edilerek yayınlanmıştır. Şuayb el- Arnaut tarafından yapılan tahkikli baskısı daha kıymetlidir. 5274 hadis barındır. Elbani tahkikinde göre 561 tanesi zayıf ve uydurma, geri kalanı Hasen veya sahihtir. %90 güvenilir, %10 güvenilmez rivâyetleri barındır.

3- Tirmizî'nin Sunen'i: Ebû îsâ Muhammed b. İsâ et-Tirmizî (206/821- 278/892) "el-Camiu's-Sahih" isimli eseri "Süneni Tirmizî" diye meşhur olmuştur. Şeyh el-Elbani tarafından sahih ve zayıf rivayetleri tespit edilerek yayınlanmıştır. Tirmizi de 3956 hadis vardır

4- İbn Mâce'nin Sunen'i: Ebû Abdillah Muhammed b.Yezid b. Mâce, (209/824- 272/886) Şeyh el-Elbani tarafından sahih ve zayıf rivayetleri tespit edilerek yayınlanmıştır. Şuayb el-Arnaut tarafından yapılan tahkiki ise daha kıymetlidir.

İbn Mace de 4341 rivâyet vardır. Elbani Sahihu İbn Mace isimli kitabında ise 3519 hadisin sahih ve Hasen olduğunu söylemiştir. Yani %80 i sahih ve zayıf hadislerden oluşur.

Kütübü Sitte'ye; İmam Malik'in Muvatta'ı, Darimi'nin Sünen'i ve Ahmed'in Müsned'inin eklenmesiyle Kütübü Tis'a/Dokuz Kitap denilir.

El-Muvatta: İmam Ebu Abdillah Malik b. Enes (93-179/795): Müsned, Mürsel, mevkuf ve maktu olarak 1720 rivayet vardır. Bunlardan bazısı zayıf rivayetlerdir.

Darimi'nin Sünen'i: Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman et-Temîmî ed- Dârimî, (181/797-255/868) Huseyn Suleym Esed ed-Darani tarafından sahihleri ve

zayıfları tespit edilmiştir. Bazı imamlar kütübü Sitte deki 6.kitap olarak İbn Mace yerine Darimi'yi sayarlar. Çünkü içindeki sahih hadis oranı çok daha fazladır

İmam Ahmed'in Müsned'i: İmam Ahmed b. Hanbel eş-Şeybani (164-241), kendisinin belirttiğine göre 57.000'den daha çok hadis arasından seçmiştir.

Müsned'deki hadisler tekrarları ile birlikte 40.000'i, tekrarları düştükten sonra yaklaşık 30.000 hadisi bulur. Ahmed Muhammed Şakir ve Şuayb el-Arnaut tarafından ayrı çalışmalar

halinde sahihleri ve zayıfları tespit edilmiştir.

Temel hadis kitapları bunlardır. Bu kitapların içinde çoğunlukla sahşh hadisler bulunur. Bunlardan başka diğer kitaplar ise daha alt seviye kitaplar olup içlerinde bolca zayıf ile birlikte çok az sahşh rivayet içerdiği için temel kitaplar arasında sayılmamışlardır. Mesela, Taberani, bu tarz rivayetler barındırdığı için içinde bolca zayıf ve uydurma hadis vardır. Az bir sayıda sahih hadis barındırır. Diğer kitaplar da böyledir.

Hadis Usulü 19

Hadis talebinde olan kardeşler için hazırladığımız naçizane derslerimizin son dersi. Aslında bu başlangıç seviyesindeki kişiler için. Şüphesiz bu dersleri bitirince muhaddis olunmuyor. Benim size icazet verecek yetkim de yok. Hadis ilmi, doğrudan muhaddis bir hocadan dizi dibinde eğitim görerek alınır, muhaddis sizin İlminize göre icazetinizi verir.

Bu son dersimizde sizlere özetle tavsiye kitapları zikredeceğim hadis ile ilgili.

İlk olarak hadis usulü :

#Ebu Muaz Çubukabadi, Başlangıç seviyesi için hadis usulü

Bu pdfyi internetten arayabilirsiniz.

#Ana Hatlarıyla Hadis, İsmail lütfü çakan

#Ahmet Yücel Hadis Usulü

Bu üç kitap usul için size yeterli malumat verecektir. İsteyen için başka kitaplar da mevcut.

Hadis okumaları için

#nevevi 40 hadis

#riyazus Salihîn

#buhari ve Müslimin İttifak Ettiği Hadisler

#muhtasar sahihi Buhari

#muhtasar sahihi Müslim

Bu kitapları sıra ile okumanız gerekir. Riyazus Salihîn kesinlikle evinizde bulunmalı, ailenizle dersler yapmalısınız. Gayeniz onu bitirmek olmamalı, ders almak olmalı.

Uydurma hadisler ile ilgili bilginiz olması için de #Aliyyul Kari Mevzu Hadisler, Abdülfettah Ebu Gudde Mevzu hadisler, İbn Kayyım, uydurma hadisleri tanıma yolları.

Son olarak bir hadisin sıhhatini öğrenmek için yapacağınız aşama şu şekildedir. İlk önce hadisin Arapçasına ulaşmak zorundasınız. Bunun için de hadisin kaynağı olmalı. Kaynaksız hadislerde iş tamamen Arapça bilginize bağlı. Eğer Arapça hiç bilmiyorsanız bu iş sizi aşar. Şayet okuyup biraz biraz anlıyorsanız Arapça çeviri sitelerinden hadis ile ilgili birkaç kilit kelime yazabilirsiniz. Ama çevirinin de doğru olduğunu tahmin edebilmek için biraz arapçanız gerekir.

Hadis metnini bulunca yapmanız gereken birkaç yol var :

İlk önce dorar.net sitesine giderek ikinci kutuya hadis metnini yapıştırmak. Burada hadis metni eğer doğru yazılmış ise o konudaki hadisi kaynağını ve sıhhatini muhaddislerin dilinden öğrenebilirsiniz. Ancak o kelime başka bir hadiste de varsa site sizin karşınıza o konudaki bütün hadisleri çıkaracaktır. Bu yüzden Arapça bilginiz yoksa bu sizi aşar.

Yine Arapçası elinizdeyse sunnah.com sitesinden kolayca hadisi bulabilirsiniz.

http://hdith.com/ sitesi de hem sıhhati hem de sunnah tan daha geniş bir altyapıda olduğu için faydalıdır.

Bir diğer yöntem, hadisin arapçası ve kaynağı elimizde ise shamela.ws isimli siteye girerek kaynağının tahkikli halini bulmak ve orada kitap içinde aramak gerekiyor. Örneğin hadis Tirmizi rivayeti. Metnin Arapçasını bulduysak gidip almaktaba sitesinden tirmizinin tahkikli halini bulup kitap içinde aratırız. Elbani Tirmiziyi tahkik etmiştir. Onun hükmünü öğtenebilirisiniz. Ancak arapçanız hiç yoksa yine bu iş sizi aşacaktır. Yapmanız gereken hadisin Türkçesini ve kaynağını bulup bir bilen kişiye şu hadisin sıhhati nedir diye sormaktır.

Elimden geldiğince sizlere yardımcı olmaya çalıştım. Şimdilik hadis usulü derslerini burada bitiriyorum.şayet istifade ediyorsanız bunu benimle paylaşmanızı isterim. Telegramdan yazabilirsiniz veya instagram dan da geri dönüşlerinizi bekliyorum. Allaha emanet olunuz.

Ek- Konuyla ilgili genel paylaşımlarımızdan bazı alıntılar

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel dedi ki: "Babama; içinde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem‟den, sahabeden ve tabiinden rivayetler bulunan bir kitabı, sahihini zayıfını ayırt edemeyecek kimsenin okuyup dilediğini seçmesi, onunla amel etmesi ve fetva vermesi caiz midir?" diye sordum. "İlim ehlinden sahih olanını sormadıkça amel edemez" dedi. (İ‟lamu‟l-Muvakkiin 4/179)

"**Ümmetimden bir taife, daima hak üzere zahir olacaklardır.Onlara muhalefet edenler de, onları perişan etmek isteyenler de bu taifeye zarar veremeyeceklerdir. Tâ ki o taife bu (istikamet) üzerinde iken, Allah'ın emri gelecektir."**Buhari ve Müslim rivayet etmişlerdir.

Buhari bu hadisi açıklarken, onlar ilim (hadis) ehlidir demiştir. Yine imam Ahmed de, o kişiler hadis ehli değil ise ya kimdir bilmiyorum demiştir.

Kurtuluş ancak Allahın âyetlerini tedebbürde, peygamberin yolundadır. Peygamberin yolunu da bize ancak sahihini zayıfından ayıran hadis ehli gösterir. Bu yüzden ehli hadis, taifetül mansuradır.

Mezhepler hakkında özet malumat

Bir mezhebe bağlı kalmak: diğer onca alimi inkar edip sadece kendi hocasını kabul etmek ile eşdeğer. Selefiler için atılan mezhepsiz iftirası da bu düşüncenin sonucu. Selef zamanında ben şu hocanın görüşünden çıkmam diye bir olay söz konusu değildi. Halk bulduğu hocaya sorar, delilini öğrenirdi. Ama mezheplerin sistemleşmesi ve resmi devlet görüşü haline gelmesiyle belli mezhepler tutuldu, belli mezhepler de tarih kitaplarına karıştı. Ebu Hanife, Emevi devletine mesafeli idi. Sonra devlet yıkıldı yerine Abbasiler kuruldu. Ebu Yusuf da bu devletin başkadısı oldu. Böylece verilen hükümler Hanefi usulüne göre verildi. Bu olay Hanefliğin Abbasilerde yaygınlaşmasına sebep olmuştu. İspanyada kurulan Emevi kolunun ENDÜLÜS Emevi devletinde ise, Maliki alimler ağırlıklıydı. Böylece Endülüs, maliki mezhebinin yaygınlık kazanmasına sebep oldu. İran bölgesinde Caferi alimler baskın, Sünni alimler

azınlıktaydı. Halktan sorulan sorular Caferi usulüne göre cevaplandı, din anlayışı da Şii düşünce üzerinden yürütüldü. Şam bölgesinde Evzai ve talebeleri, Evzailik mezhebinin etkinliğini artırmış, Mısır da ise Mâlik in çağdaşı Leys etkisini artırmıştı. Leys için Mâlik ten daha alim denilmesine rağmen talebeleri, Mâlikin öğrencileri kadar baskın çıkmadı, Leysin fetvaları kitaplaştırılmadı, bunun yerine o zamanlar bölgeye yeni gelen Şâfiî ve talebeleri, Şafinin usulünü sistemleştirdi. Ahmed İbn Hanbel in talebeleri de Hanbelilik usulünü kendi yaşadıkları bölgede sistemleştirdi. İslam tarihi, ilk asırlarında 20 ye yakın mutlak müctehid ile birlikte yaşanıyordu. Sonraları devlet desteği, âlimlerin şöhretinşn farklılığı, talebelerinin sistemleştirmede geri kalması gibi sebeplerle bu 20 küsur mezhep kitaplarda kaldı. Endülüs te İbn Hazm, tek başına Malikiliği ilmi münazaralarla yere serdi, Zahirilik diye adlandırılan öze dönüşü başlattı. Mezhepçilik yapılmasına engel oldu. Sonradan gelenler onun görüşlerini de mezhep edindiler. 6. Asırda 5 mezhep Sünni coğrafyada hakimdi. HANEFİ, Şâfiî, Maliki, Hanbeli ve Zahiri. İran da Caferilik, kendi kabuğunda yaşamaya devam etti. Sonraları Endülüs elden düşünce Zahirilik de kitaplara hapsoldu. Bugüne yaygın 4 tane kaldı.

Sözün özü, bir mezhebin oluşumu, onu tüm yönleriyle hak yapmaz, mezhebin yaygın hale gelmesi, onun hak oldğuna delil değildir. Zira bu iddia sahipleri, Caferiliği de hak kabul etmek zorundadır. Nitekim Hristiyan mezhepleri de özellikle Katoliklik islamdan daha da yaygındır. Ama bu onların hak oldğunu göstermez.

Her mesele, kendi içinde değerlendirilir. O konuda âlimlerin görüşleri neler, hamgi delillerden bu hükme varmışlardır, acaba kendi dönemlerinde o hükmün delili olna hadise ulaşmış mıdır, verdiği hüküm hatalı mıdır bunun incelenmesi gerekir. Keisn fetva ondan sonra verilir. Böylece bir mezhebe bağlı kalınmış olarak diğerlerine sırt çevrilmez, hepsinin Kitap ve Sünnetten delili getirilir.

Misal, İmam malik, Ramazan sonra şevvalde tutulan 6 gün orucu inkar ederdi. Gerekçesini de şöyle açıklıyor, bana bu konuda sünnetten bir hadis ulaşmamıştır. O halde şevvalde 6 gün oruç tutmak bir BİDATTİR.

Şimdi maliki mezhebine şevval orucu bidattir.

Ama sünnette sahih bir şekilde bize ulaşmıştır.mezhepçilik yapıp malikiler tutmasın, diğerleri tutsun mu diyeceğiz? Yoksa Allah imama rahmet etsin, bu hadise ulaşsaydı hiç böyle söyler miydi, o ulaşmadığı için mazurdur, ama bizler ulaştığımız için artık mesuliyet bizdedir. Demek zorundayız.

Selefilik, bir mezhep inkarı değildir, zira mezhep alimleri bizim önümüzde kandildir. Ama bir alimi körü körüne taklit edip de diğer âlimlerin tamamının hükümlerini umursamamak, işte bu asıl hatadır. Bu yüzden selefilik, ilim ehlinin sözlerini delilleriyle kabul etmektir.

…..

Terğib ve Terhib kitabı hakkında bir faide;

Münziri, Terğib ve terhib isimli eserinde, faziletler ve cezalar ile ilgilili hadisleri nakletmiştir. ancak nalederken gevşek davranıp zayıfları da katmıştı.

bu kitapta 5771 hadis bulunmaktadır.

Elbani, bu kitabı tahkik etmiş, 3771 adet sahih ve hasen hadisi ayıklayıp Sahihu Terğib ve Terhib adıyla yeniden basmıştır.

bu da demektir ki; Münziri'nin Terğib'inde 2000 adet zayıf hatta belki uydurma hadisler mevcuttur.

bu yüzden bir kişi, Münziri'nin Terğib'ini kaynak gösterirse; bu hadisin uydurma olma ihtimali, %33 gibi büyük bir risktir

Tavsiye ettiğimiz bir alim var mıdır?

Bizim davetimiz yalnızca vahye davettir. Vahyi salih selefin menheciyle anlayıp uygulamaya davettir. Vahye uygun hareket ettikleri noktada bütün alimlerden istifade edilecek yerler vardır, vahye aykırı düştükleri yerlerde de bütün alimlerin reddedilecek görüşleri vardır. Bu sebeple alimlere değil, ilmin kaynağı olan vahye yönlendirmek davetimizin amacıdır.

Bir hadis sahih olduğu halde sizin mezhebinizde hüküm aksi durumdaysa ne yapmak gerekir?

Rasûlullah aleyhisselam, kütübü Sitte imamlarının tamamının rivayet ettiği sahih bir hadiste şöyle buyurmuştur:

Sizden biri cuma günü oruç tutmasın ancak devam edegeldiği bir oruca denk gelirse o başka.

Bu hadis, mutlak olarak cuma günü oruçlu geçirmeyi yasaklamaktadır. Ancak bazı alimler buna cevaz verebilmişlerdir.. Şayet kişi kendi mezhebine bakıp incelendiğinde açıkça sahih hadise muhalif bir hüküm gördüğünde yapacağı yol 2 dir.

Ya : hocam daha iyi bilir diyecek ve sahih hadisi bırakıp mezhebinin görüşüne uyacaktır, böyle bir durumda körü körüne taklit dediğimiz durum ortaya çıkacaktır.

Yada mezhebimizde bu hüküm niçin farklı bilmiyorum ama farkını öğrenene kadar buradaki sahih hadis ile amel etmek benim için farzdır, bu yüzden hocamın bir bildiği vardır zannıyla hareket ederek farzı terk edemem, bu yüzden sahih hadise yapışıp emrettiğini yaparım demektir.

Biz kesinlikle bu ikinci yolu tavsiye ederiz. Zira ilk yolu ele aldığımızda şu durum ile karşılaşırız : tabiin döneminde yaşayan bir köylü olduğunuzu düşünün. Köyünüze bir sahabi geldi, size din öğretiyor ve diyor ki ben Rasûlullah tan duydum ki Cuma günü oruç tutmayın, devam edegeldiğiniz bir oruç varsa o başka.

Bu köylünün üzerine farz olan şey, peygambere itaatttir. Bu hadis ile amel edilmesine aykırı bir durum öğrenene kadar bu hadis ile amel etmesi farz olur. Zira hadis sahihtir..

Kişi bu sahih hadis ile amel ederken başka bir sahabinin o köye geldiğini duyduğunda bir konuyu o sahabiye sorduğunda eğer o sahabi yani hoca, makul bir gerekçe getirirse o zaman bu hadis ile amel etmesi gerekmez. Yani mezhebin hükmüne muhalif bile olsa sahih bir hadis duyulunca aksi öğrenilene kadar o hadis ile amel etmek herkese farzdır. Zira Allah peygambere itaat edin demiştir. Şimdi gelelim cuma günü oruç yasağına.

Şafii ve hanbeli mezhebi bu hadisi esas almışlar ve Cuma günü oruç tutmanın yasak olduğunu söylemişlerdir.

Ancak maliki mezhebi bunu helal görmüştür. Şimdi burada şafiii ve hanbeli olanlar için bir sorun yok, zira hem hadis hem de mezhepleri aynı şeyi söylüyor, bu yüzden içleri rahattır. Ama maliki mezhebin den olan kişi bir yol ayrımında. Ya bu konuda mezhebine uyacak, ki sahih hadisi terk edecek, ayrıca başka bir sürü alim de karşı tarafta. Bu kişinin ise sadece mezhebi kendi tarafında. Diğer alimler hep tam tersi görüşte. Ayrıca sahih hadis de karşı tarafta. Ama o hala kendi mezhebinde devam ediyor.

Burda kişinin tek dayanağı, hocamın bir bildiği vardır düşüncesidir.

Ama senin hocanın bir bildiği varsa senin hocanın en az 2 katı sayıda alim diğer görüşte. O halde hala niçin ısrar ediyorsun?

O kişinin hiçbir dayanağı yoktur. Şimdi bakalım bu kişinin hocası yani imam malik bu konuda ne diyor, niçin cuam günü oruç tutmayı serbest görmüş?

İmam malik diyor ki cuma günü oruç tutmanın yasak olduğuna dair bana muteber ilim adamlarından hiçbir görüş ulaşmadı.

İmam malik'e hadis ulaşmadı. Bu yüzden bunu helal saydı, imam mazurdur günah kazanmaz, daha aksine araştırdığı için sevap kazanır.

Ancak bu konuda sahih hadisi gördüğü halde imama uyan kişi günahkardır. Çünkü tek dayanağı hocamın bir bildiği vardır düşüncesidir ama hocası kendisine bu konuda bir bilgi ulaşamadığını söylemiştir.

Özetle bir meselede mezhebinize muhalif bir hüküm gördüğünüzde hadis sahih ise buna uymak zorundasınız. Buna rağmen hala mezhebinizin görüşünde kalırsanız, mezhep imamı kendisine hadis ulaşamadığı için mazur kabul edilirken sizin hiçbir deliliniz kalmaz. Diğer meselelerde böyledir.

Bir kardeşimizin bizden "Hadis Usulü ders Notlarını pdf'ye çevirebilir misiniz ? diye ricası üzerine bunu hazırladık. İçinde yazım yanlışı veya ifade hatası olabilir. Zira yayınlamak amacıyla oluşturulmadı. Ama fayda sağlayacaktır. İrtibat için İnstagram dan @selefisalihinyolu ve telegramdan @selefisalihinyolu sayfalarına yazabilirsiniz.

Velhamdülillahi Rabbil Alemin. 18.04.2022